

Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıta Dayalı Hemşireliğe İlişkin Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi

Determination of Evidence-Based Nursing Attitudes and Behaviors of Nursing Students

Hasan Evcimen¹, Neşe İşcan Ayyıldız¹

¹Trabzon Üniversitesi, Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizm. Böl., Evde Hasta Bakımı AD, Trabzon, Türkiye.

Özet

Amaç: Bu araştırma hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik bilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal-Metot: Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma bir üniversitenin hemşirelik bölümünün son sınıfında okuyan 143 öğrenci ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında öğrenci bilgi formu ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdeleme, frekans, t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılanların yaş ortalaması 22,01±0,95 tir. Öğrencilerin genel ağırlıklı not ortalamaları ise 76,62±7,85'dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %80,4'ü kadın, %72,7'si alana özgü dergi/yayın takip etmediğini %69,2'sinin lisansüstü eğitim yapmayı düşündüğü görülmüştür. Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği toplam ortalama puanı 61,65±9,30'dır.

Sonuç: Öğrencilerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ve niyetlerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Kadın öğrencilerin erkeklere göre ölçek toplam puanı ve alt boyutlarında daha yüksek puan aldığı görülmektedir (p<0,05). Lisansüstü eğitim düşünenlerin düşünmeyenlere göre ölçek toplam ve alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (p<0,05).

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, Kanıta Dayalı Hemşirelik, Öğrenci, Tutum.

Abstract

Objective: This research was conducted to determine the knowledge and attitudes of nursing senior students towards evidence-based nursing.

Material-Method: This descriptive research was conducted with 143 students studying in the final year of a university's nursing department. The student information form and Attitude Towards Evidence-Based Nursing Questionnaire were used in the data collection. Percentage, frequency, t test were used in the evaluation of the data.

Results: The mean age of the participants was 22.01±0.95. The average weighted average of the students is 76.62±7.85. It was seen that 80.4% of the students who participated in the research were female, 72.7% did not follow the field specific journal / publication, and 69.2% thought to do post-graduate education. The mean score of the Attitude Towards Evidence-Based Nursing Questionnaire is 61.65±9.30 and the cronbach alpha coefficient of the scale is 0.92.

Conclusions: It is seen that students' attitudes and intentions towards evidence-based nursing are at a good level. It is seen that female students score higher on the scale total points and sub dimensions of male students (p<0.05). It was observed that scale total and subscale scores were higher than those who did not think of graduate education (p<0.05).

Keywords: Nursing, Student, Evidence-Based Nursing, Attitudes.

Giriş

Toplumlarda artan yaşlı nüfusla birlikte sağlık hizmetlerine olan harcamalar ve bakım yükü artış göstermiştir. Kısıtlı kaynakların etkin kullanımı ve verilen sağlık bakım hizmetlerinin kalitesindeki artış kanıta dayalı uygulamalara bağlıdır. Bakımda kalitenin oluşmasında kanıt temelli uygulamalar esastır (1). Epidemiyolog Dr. Archie Cochrane tarafından 1972 yılında ortaya atılan kanıta dayalı uygulamalar önerisi ilkin tıp alanında kendini göstermiştir. Ardından bu kavram kanıta dayalı uygulama adıyla hemşirelikte olduğu gibi diğer geniş kitlelerce de ifade edilmeye başlanmıştır (2).

Hemşirelik alanında ise kanıta dayalı hemşirelik, hastaların bakımlarına yönelik kararlar alınırken bilime dayalı bir şekilde oluşan en iyi kanıtın hastaların tercihlerinin de göz önüne

alınarak sentezlenmesi sonucu ortaya çıkan en iyi bakımın uygulanması sürecidir (3). Kanıta dayalı hemşireliğin altındaki en temel kavram, verilen bakım hizmetinin geleneksel ya da sezgisel deneyimler yerine yüksek etkiye sahip kanıtlar ışığında verilmesidir (4, 5). Artan sağlık bakım maliyetlerinin yanında verilen bakım hizmetinin kaliteli ve maliyet etkin istenmesi kanıta dayalı uygulamaları kaçınılmaz kılmaktadır. Hemşireler tarafından verilen bakım hizmetlerinin kanıt temelli olması, bakımda kalite ve olumlu yönde fark oluşturacağı için hasta memnuniyetinde de artış sağlanacaktır.

Dünyada ABD, Kanada, İngiltere ve Hollanda gibi birçok ülkede kanıta dayalı eğitim merkezleri açılmış ve hemşirelik eğitiminin bilimsel kanıt çerçevesinde gelişmesinin önemi belirtilmiştir. Dünya Sağlık Asamblesi'nin 2001 yılında gerçekleştirmiş olduğu

toplantıda ebellek ve hemşirelik hizmetlerinin kanıt temelli olması gerektiği ve konuyla ilgili alt yapının sağlanması gerekliliğini bildirmiştir. Uluslararası Hemşirelik Birliği (International Council of Nursing=ICN) tarafından tüm hemşirelere uygulamalarının kanıt temelli olması konusunda yapmış olduğu vurgu, konunun önemini ortaya koymaktadır (6). Türkiye’de 2010 yılında yayımlanan hemşirelik yönetmeliğindeki hemşirenin görev yetki ve sorumlulukları arasında hemşirelik bakımını kanıt dayalı bir şekilde planlayıp uygulaması ve yine sonuçlarını buna göre değerlendirmesi gerektiği belirtilmektedir (7). Yükseköğretim kurumlarının Bologna süreci uygulamaları kapsamında lisans ve lisansüstü eğitim programları mezunlarının kanıt kullanma yeteneklerinin gelişiminin önemi belirtilmiştir (8). Değişik ülkelerde kanıt dayalı uygulamalara ilişkin hemşirelik öğrencilerinin bilgi, tutum ve farkındalıklarını belirleyen araştırmalar yapılmıştır (9-11). Türkiye’de konuyla ilgili yapılan çalışmalar ise oldukça sınırlıdır (6, 12, 13). Cruz (2016) kanıt dayalı hemşirelikle ilgili 188 hemşirelik öğrencisiyle yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin konuya ilişkin yüksek bir farkındalığa sahip oldukları ve katılmış oldukları kanıt dayalı hemşirelikle ilgili kursun beceri ve tutumlarını pozitif yönde gelişim sağlandığı görülmüştür (9).

Bu çalışma hemşirelik bölümü son sınıfında okuyan öğrencilerin kanıt dayalı hemşireliğe ilişkin tutum, davranış ve farkındalıklarını incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Materyal-Metot

Bu çalışma tanımlayıcı kesitsel tipte planlanmıştır. Çalışmanın evrenini Karadeniz Teknik Üniversitesi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’ndeki son sınıf öğrencilerinin tamamı oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş olup evrenin tamamına ulaşılması amaçlanmıştır. 202 öğrenciden araştırmanın yapıldığı dönem okulda olmayan, araştırmaya katılmak istemeyen ve anketi eksik dolduranlar çalışmaya dahil edilmemiş ve 143 (%73,8) öğrenci ile çalışma yürütülmüştür.

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan öğrenci bilgi formunun yanı sıra Kanıt Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ) kullanılmıştır. Öğrenci bilgi formunda yaş, cinsiyet, genel ağırlıklı not ortalaması (GANO), kanıt dayalı hemşirelik, araştırma ve literatür tarama bilgilerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. KDHYTÖ ise Ruzaffa-Martinez ve ark.(2011) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Ayhan(2013) tarafından yapılmıştır (14). Ölçek toplam 15 soru ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; “kanıt dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler alt boyutu”, “kanıt dayalı uygulama niyeti alt boyutu” ve “kanıt dayalı hemşirelik ile ilgili duygular alt boyutu” şeklindedir. Ölçekten minimum 15 maksimum 75 puan alınabilmektedir. Alınan puanın yüksek olması kanıt dayalı hemşireliğe ilişkin tutumunda iyi olduğunu göstermektedir. Likert 5’li tipte hazırlanan ölçekte 7 olumsuz, 8 olumlu madde yer almaktadır. Ölçeğin ve alt boyutlarının madde sayıları ve cronbach α katsayıları verilmiştir (Tablo 1).

Araştırma öncesi ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapan yazardan yazılı izin alınmıştır. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırmalar

Etik Kurulu’ndan 2018/93 sayılı kararla onay alınmış olup katılımcılardan da bilgilendirilmiş gönüllü onam formu alınmıştır. Anketler yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Her bir anket formunun doldurulması yaklaşık 8-10 dakika sürmüştür.

Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdeleme, frekans, ortalama ve t testi kullanılmıştır. Veriler %95 güven aralığında ve $p<0,05$ olarak anlaşılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya 143 hemşirelik son sınıf öğrencisi katılmış olup %73,8’lik katılım sağlanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22,01±0,95 dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin GANO ortalamaları ise 76,62±7,85’dir. Katılımcıların %80,4’i (n:115) kadındır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %72,7’ü (n:104) alana özgü dergi/yayın takip etmediği, %69,2’u (n:99) lisansüstü eğitim yapmak istediğini belirtmiştir. Katılımcıların %72’ü (n:103) hemşirelikle ilgili kongre / sempozyuma katıldığını, %77,6’i (n:111) kanıt dayalı hemşirelik kavramını daha önce duyduğunu belirtirken %72,7’ü (n:104) herhangi bir araştırmanın içinde yer almadığını belirtmiştir. Aynı zamanda katılımcıların hiçbiri kanıt dayalı hemşirelikle ilgili eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %69,9’ü (n:100) daha önceden literatür taraması yapmadığı görülmektedir. Literatür taraması yapanların %79,06’ü (n:34) Google Scholar veri tabanını kullanmaktadır (Tablo 4). KDHYTÖ toplam puan ortalaması 61,65±9,30 olup kanıt dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler alt boyutu puan ortalaması 27,86±5,81 kanıt dayalı uygulama niyeti alt boyutu puan ortalaması 16,56±2,16 iken kanıt dayalı hemşirelikle ilgili duygular alt boyutu puan ortalaması 17,32±2,20’dir (Tablo 2). Katılımcıların aldıkları puanlara bakıldığında kanıt dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 1. KDHYTÖ ve alt boyutlarının madde sayıları ve cronbach α katsayıları

Alt boyutlar	Madde sayıları	Cronbach α
Kanıt dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler alt boyutu (1, 2, 7, 9, 11, 13, 14)	7	0,91
Kanıt dayalı uygulama niyeti alt boyutu (3, 5, 6, 12)	4	0,61
Kanıt dayalı hemşirelik ile ilgili duygular alt boyutu (4, 8, 10, 15)	4	0,80
Kanıt dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği (1-15 arası)	15	0,92

Tablo 2. KDHYTÖ ve alt boyutları ölçek toplam ortalama puanları

Ölçek ve alt boyutlar	Ort±s.s
Kanıt dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler alt boyutu	27,86±5,81
Kanıt dayalı uygulama niyeti alt boyutu	16,56±2,16
Kanıt dayalı hemşirelik ile ilgili duygular alt boyutu	17,32±2,20
KDHYTÖ toplam puan	61,65±9,30

Kadın hemşirelik öğrencilerinin erkeklere göre ölçek toplam puanı ve alt boyut puanlarında daha yüksek puan aldıkları gözlemlenmiş olup kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının erkeklere göre daha iyi olduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Lisansüstü eğitim yapma düşüncesi olan öğrencilerin yapmak istemeyen öğrencilere göre ölçek toplam puanında ve

alt boyutlarında daha yüksek puan aldıkları görülmüş bunun da anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Kongre / sempozyuma katılan öğrencilerin katılmayanlara göre kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının daha iyi olduğu ve bunun da istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 3.)

Tablo 3. Katılımcıların tanıtıcı özelliklerine göre alt boyut ve KDHYTÖ puan ortalamaları

Değişkenler	n	%	Kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler alt boyutu (X±S.S)	Kanıtı dayalı uygulama niyeti alt boyutu (X±S.S)	Kanıtı dayalı hemşirelik ile ilgili duygular alt boyutu (X±S.S)	KDHYTÖ toplam puanı (X±S.S)
Cinsiyet						
Erkek	28	19,6	22,68±5,67	14,56±1,96	15,64±1,44	52,8±8,40
Kadın	115	80,4	29,12±5,11	17,04±1,88	17,72±2,16	66,45±8,25
P			0,01	0,01	0,01	0,01
T			-5,803	-6,103	-4,828	-6,267
Yayın / Dergi takip etme durumlarına göre						
Evet	39	27,3	29,26±5,88	16,76±1,68	17,20±2,24	63,3±9,15
Hayır	104	72,7	27,3±5,67	16,48±2,28	17,36±2,20	61,2±9,3
P			0,07	0,44	0,74	0,22
t			1,796	0,773	-0,322	1,210
Lisansüstü eğitim düşünme durumuna göre						
Evet	99	69,2	29,61±4,90	17,20±1,80	17,72±2,24	64,50±8,10
Hayır	44	30,8	23,94±5,81	15,12±2,16	16,36±1,76	55,50±9,00
P			0,01	0,01	0,02	0,01
t			5,914	5,863	3,523	5,915
Araştırmaya katılma durumuna göre						
Evet	39	27,3	29,82±4,83	17,24±1,64	17,52±2,16	64,65±7,65
Hayır	104	72,7	27,09±6,02	16,28±2,24	17,24±2,20	60,60±9,60
P			0,01	0,01	0,49	0,02
t			2,537	2,376	0,692	2,281
Kongre / sempozyuma katılma durumuna göre						
Evet	103	72	29,68±4,27	17,12±1,84	17,88±2,00	64,65±7,05
Hayır	40	28	23,17±6,65	15,08±2,20	15,80±1,96	54,00±10,05
P			0,01	0,01	0,01	0,01
t			6,901	5,565	5,564	7,037
GANO						
<75	58	40,6	25,13±6,16	15,60±2,40	16,60±2,12	57,30±9,90
≥75	85	59,4	29,75±4,76	17,20±1,68	17,80±2,12	64,65±7,65
P			0,01	0,01	0,01	0,01
t			-5,146	-4,801	-3,556	-5,196

Tablo 4. Öğrencilerin veritabanlarının kullanma durumları

Veri tabanları	n:(43)	%
Google Scholar	34	79,06
Ulakbim	6	13,95
Medline	3	6,98

Tartışma

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik olan tutum ve davranışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin KDHYTÖ puan ortalamasının yüksek olduğu (61,65±9,30) saptanmıştır. Aynı zamanda kanıtı dayalı hemşireliğe olan tutum ve niyetin olumlu olduğu görülmektedir. Yapılan bir diğer çalışmaya bakıldığında Küçüköğlü ve ark. (2017) çalışmasında hemşirelerin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (15). Adams (2009) 247 hemşirelik öğrencisiyle ile yapmış olduğu çalışmada olduğu gibi öğrencilerin kanıtı dayalı hemşireliğe ilişkin olumlu tutum ve niyetleri olduğu gözlemlenmiştir (10). Cruz ve ark. (2016) 188 hemşirelik öğrencisi ile yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin kanıtı dayalı hemşireliğe ilişkin yüksek bir farkındalık düzeyine sahip olduğunu ve bu konu ile ilgili kursa katılmış olmanın kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını pozitif yönde etki ettiği gözlemlenmiştir. Yine Cruz ve ark. (2016) aynı çalışmada öğrencilerin %60'ı kanıtı dayalı hemşirelikle ilgili kursa katılmışlardır (9). Leach ve ark.(2015) yapmış oldukları çalışmada kanıt temelli uygulama eğitimlerinin hemşirelik öğrencilerinin kanıtı dayalı uygulama bilgi ve becerilerini geliştireceğini ve araştırma sonuçlarını kullanmadaki engelleri azaltacağını belirtmiştir (16). Bu bağlamda ülkemizde bu konuda açılacak kurs programlarının düzenlenmesi ile birlikte kanıtı dayalı hemşireliğe olan ilginin daha üst seviyelere çıkacağı ve bakım kalitesinin istendik düzeylere çıkarılmasında katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Cruz ve ark.(2016) ve Adams (2009) çalışmalarının ikisine bakıldığında çalışmamızla benzer sonuçlar taşıdığı görülmekte olup, hemşirelik öğrencilerinin kanıtı dayalı hemşireliği önemseydiği ve olumlu baktığı görülmektedir. Lisans eğitimi esnasında konuya ilişkin kurs programlarına katılımla birlikte mezuniyet sonrası öğrencilerin konuya daha fazla ilgi göstereceği ön görülmektedir.

Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik uygulama niyeti alt boyutu puanı (16,56±2,16) yüksek düzeyde bulunmuştur. Dikmen ve ark. (2018) ve Merih ve ark.(2017) yapmış oldukları çalışmalarında hemşirelerin kanıtı dayalı uygulama niyetlerinin orta seviyede olduğu saptanmıştır (17, 18). Çalışmamıza katılan hemşirelik öğrencilerinin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik duygular alt boyutu puanı (17,32±2,20) yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Durmuş ve ark. (2017) sağlık çalışanları ile yapmış olduğu çalışmasında kanıtı dayalı uygulamaya yönelik duygularının orta düzeyde olduğu, Yılmaz ve ark. (2018) ise kliniklerde çalışan hemşirelerin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik duygularının düşük düzeyde olduğu bildirilmiştir (19, 20). Çalışmamıza katılan öğrencilerin kanıtı

dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler alt boyutu puanının (27,86±5,81) yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sağlık çalışanları ile yapılan çalışmalarda Yılmaz ve ark. (2018) araştırmasında kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentilerinin orta düzeyin üstünde olduğunu, Durmuş ve ark. (2017) ise çalışmasında kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentilerinin orta düzeyin altında olduğunu saptamıştır (20, 19).

Araştırmada kız öğrencilerin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik puan ortalamalarının erkek öğrencilere yüksek olduğu saptanmıştır (p<0,05). İnanç ve beklentiler, uygulama niyeti ve duygular alt boyutu puanlarının da erkek öğrencilere göre kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (p<0,05). Karahmetoğlu ve ark.(2018) yapmış oldukları çalışmada kız öğrencilerin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının, inanç-beklentiler, uygulama niyeti ve duygular alt boyutları ölçek puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir (21). Kurt ve ark. (2011) ise çalışmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre not ortalamalarının yüksek olduğu ve araştırmaya olan görüşlerinin daha pozitif olduğunu belirtmiştir (22). Bu sonuçlar bağlamında kız öğrencilerin araştırma, geliştirme faaliyetlerindeki merak, istek ve niyetlerinin erkeklere göre üst düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Kanıtı dayalı uygulamaların hemşirelikte klinik bakım sürecine entegre edilmesinde ve bakım kalitesinin artırılmasında özellikle hemşirelik öğrencilerinin bu özelliklere sahip olması gerekliliği düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %72,7'sinin bilimsel dergi / yayın takip etmedikleri gözlemlenmiştir. Karadaş ve ark.(2015) yapmış oldukları çalışmada da katılımcıların %78,4'ünün bilimsel dergi/yayın takip etmedikleri görülmüştür (12). Bilimsel dergi/yayın takip etme durumu ile kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumları ve alt boyutlarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Çalışmanın örnekleminin özelliğinden kaynaklı bir sonuç olduğu düşünülmektedir. Karahmetoğlu ve ark.(2018)'e göre makale okuyanların okumayanlara göre kanıtı dayalı hemşireliği uygulama niyeti alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmiştir (21). Arslan ve ark.(2018) yapmış oldukları çalışmada hemşirelik alanıyla ilgili bilimsel yayın/dergi takip edenlerin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (23). Hemşireliğin istendik düzeylere gelebilmesi bilimsel faaliyetlere bağlıdır. Mesleki uygulamalar ve mesleki gelişmelerin yakından takibi ve kanıt temelli uygulamaların içselleştirilmesi için hemşirelik öğrencilerinin makale okumaları gerekmekte olup bu konuda desteklenmeli ve teşvik edilmelidirler.

Kongre / sempozyuma katılma durumuna göre katılanların katılmayanlara göre kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutum toplam puanı ve alt boyut puanları daha yüksek olup anlamlı bir farklılık oluşturmuştur (p<0,05). Karadaş ve ark. (2015) ise çalışmasında bilimsel etkinliklere katılım sağlayan öğrencilerin araştırmaya yönelik ilgi ve tutumlarının yüksek düzeyde olduğu bildirilmektedir (12). Arslan ve ark. (2018) yapmış oldukları çalışmada bilimsel etkinliklere katılan hemşirelik öğrencilerinin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik puanlarının katılmayanlara göre daha yüksek olduğu

gözlemlenmiştir (23). Karaahmetoğlu ve ark. (2018) yapmış oldukları çalışmada bilimsel etkinliğe katılımın kanıt dayalı hemşireliğe yönelik tutum üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığını bildirmektedir (21). Hemşirelik mesleği ile ilgili bilimsel etkinliklere katılımın kanıt dayalı hemşirelik becerilerini güçlendireceğini aynı zamanda hemşireleri bilimsel araştırmaya teşvik edeceği düşünülmektedir. Bu bağlamda profesyonel ve kaliteli bir bakım hizmetinin kanıt temelli uygulamalara dayandırılmasında ve mesleki güncel uygulamaların takip edilmesinde bilimsel kongre / sempozyumlara katılım sağlanması önem taşımaktadır.

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %69,2'si lisansüstü eğitim yapmayı düşündüğünü belirtmiştir. Lisansüstü eğitim yapmayı düşünenlerin kanıt dayalı hemşirelik puanlarının düşünmeyenlere göre daha yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir ($p<0,05$). Mehdrad ve ark. (2012) yapmış oldukları çalışmada yüksek eğitim düzeyine sahip hemşirelerin klinik uygulamalarda kanıt kullanımına yönelik olumlu tutum geliştirdiklerini belirtmiştir (24). Hemşirelik öğrencilerinin lisans mezuniyeti sonraları lisansüstü eğitim yapmaları ile birlikte bilimsel araştırma yapma isteklerinin pozitif yönde değişeceği ve bakım süreçlerine araştırma sonuçlarını da katıp kanıt dayalı hemşireliği içselleştirecekleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %27,3'ü daha önce bir bilimsel çalışmaya katıldıkları görülmüştür. Önceden bilimsel çalışmaya katılanların katılmayanlara göre kanıt dayalı hemşirelik puanlarının daha yüksek olduğu ve anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür ($p<0,05$). Arslan ve ark. (2018) yapmış oldukları çalışmada hemşirelik öğrencilerinden bilimsel çalışmaya katılanların kanıt dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını olumlu yönde olduğu bildirilmiştir (23). Ryan (2016) çalışmasında lisans düzeyindeki hemşirelik öğrencilerinin yeterli anlamda destek verilmesi ve teşvik edilmeleri ile birlikte kanıt temelli uygulamalar için araştırma yapma ve sonuçlarını kullanmaya yönelik tutumlarının olumlu olduğunu belirtmiştir (25). Bu kapsamda hemşirelik öğrencilerinin bilimsel çalışmalara dahil edilmesi ile araştırma farkındalıklarının artacağı mesleki gelişimlerine olumlu katkı sağlayacağı ve bakım süreçlerinde kanıt temelli uygulamalara başvuracağı öngörülmektedir.

Kanada ve ABD gibi ülkelerde mezun olan hemşirelerde kanıt dayalı uygulama yeterliliği bir standart yetkinlik olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de hemşirelik eğitimi veren üniversitelerin çok büyük bir bölümünde henüz kanıt dayalı hemşirelik anlamında mesafe alınmamıştır. Çalışmamızda da öğrencilerden hiçbiri kanıt dayalı hemşirelikle ilgili eğitim almadıklarını belirtmiştir (13). Özellikle hemşirelik eğitiminde uluslararası standartların yakalanması ve profesyonel hemşirelerin yetiştirilmesi noktasında bu konu önem arz etmektedir.

Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin %31'i daha önce en az bir kez literatür taraması yaptığını belirtmiştir. Jacobs ve ark. (2009)'a göre kanıt dayalı uygulamaların temelini oluşturulmasında literatür tarama etkinliğinin kazanılması önemlidir (26). Bu bağlamda çalışmamıza katılan öğrencilerin literatür taraması konusunda yetersiz

sayıda olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin uygulamalı beceri eğitimi ile birlikte literatür tarama konusunda yeterlilik kazanacakları ve bununla birlikte kanıt dayalı hemşireliğe daha fazla yönecekleri düşünülmektedir. Çalışmamızda literatür taramasında en çok kullanılan veri tabanının Google Akademik (%79,06) olduğu görülmektedir. Buna benzer olarak Küçük ve ark. (2017) yapmış oldukları çalışmada da en çok kullanılan veri tabanının Google Akademik olduğu, Wahous ve ark. (2016) 'nın çalışmasında da en çok kullanılan veri tabanlarının Google Akademik ve Pubmed olduğu görülmüştür (11, 13). Bunun yanında Ross (2010) yaptığı çalışmada ise en çok kullanılan veri tabanının Medline olduğu görülmüştür (27). Farklılıkların literatür tarama yeterliliği ve dil problemi olduğu tahmin edilmektedir.

Sonuç

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin kanıt dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin bilimsel çalışmalara ve projelere dahil edilmesi bu konudaki farkındalık düzeylerini de arttıracaktır öngörülmektedir. Hemşirelik eğitiminin araştırma ve kanıt temelli yapılandırılması ile öğrencilerin bu konulara olan ilgi ve alaka düzeylerinin de artacağı öngörülmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Hemşirelik eğitiminin yeniden yapılandırılarak kanıt dayalı hemşireliğin bağımsız bir ders halinde müfredatta yer alması
- Öğrencilerin bilimsel faaliyetlerde(kongre / sempozyum) daha fazla yer almasını sağlamak ve bu konuda desteklemek
- Öğrencilerin literatür tarama ve araştırma becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalı akademik beceri eğitimleri düzenlemek ve desteklemek
- Kanıt dayalı hemşirelik kurslarının düzenlenmesi ve öğrencilerin katılımlarının desteklenmesini öneri olarak sunmaktayız.

Kaynaklar

1. Mazurek MB, Fineout-Overholt E. EvidenceBasedPractice in Nursing& Healthcare A GuideToBestPractice Second Edition. London; WoltersKluwer; 2011. p.4-5
2. Shah, H., Chung, K. "ArchieCochraneand his visionforevidence-basedmedicine." *Plasticandreconstructivesurgery* 124.3 (2009): 982.
3. Kathleen RS. TheImpact of Evidence-BasedPractice in NursingandtheNextBigIdeas. *The Online Journal of Issues in Nursing* 2013 May;18(2).
4. CareQualityCommission (CQC) (2010). Guidanceaboutcompliance: Essential standards of qualityandsafety, https://services.cqc.org.uk/sites/default/files/gac_-_dec_2011_update.pdf Erişim: 11.10.2018
5. NursingandMidwiferyCouncil (NMC) (2010). Standardsforpreregistrationnursingeducation: Draftforconsultation, https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:a5ykhQ_mzQUJ:https://www.nmc.org.uk/globalassets/sitedocuments/standards/nmc-standards-for-pre-registration-nursing-education.pdf+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr Erişim: 11.10.2018
6. Şenyuva, E. "Hemşirelik eğitimi ve kanıt dayalı uygulamalar." *FlorenceNightingale Hemşirelik Dergisi* 24.1

(2016): 59-65.

7. Hemşirelik Yönetmeliği, <http://www.saglik.gov.tr>
Erişim:12.10.2018

8. Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi-Bologna Süreci Uygulamaları (2010). <https://bologna.yok.gov.tr> Erişim: 11.10.2018

9. Cruz, J. P., Colet, P. C., Alquwez, N., Alqubeilat, H., Bashtawi, M. A., Ahmed, E. A., & Cruz, C. P. "Evidence-Based Practice Beliefs and Implementation among the Nursing Bridge Program Students of a Saudi University." *International journal of healthsciences* 10.3 2016: 405.

10. Adams S. Use of evidence-based practice in school nursing: Survey of school nurses at a national conference. *The Journal of School Nursing* 2009; 25: 302-313

11. Wahoush, O, & Banfield, L. "Information literacy during entry to practice: Information-seeking behaviors in student nurses and recent nurse graduates." *Nurse Education Today* 34.2 (2014): 208-213.

12. Karadaş, C., & Özdemir, L."Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya Yönelik Farkındalık ve Tutumlarının Değerlendirilmesi." *Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing* 2015; 2.3: 30-39

13. Küçük, E. Ö., Çakmak, S., Kapucu, S., Meltem, K. O. Ç., & Kahveci, R. "Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıta Dayalı Hemşirelik Uygulamalarına İlişkin Farkındalıklarının Belirlenmesi." *Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing* 2017; 4.2: 1-12.

14. Ayhan Y, Kocaman G, Bektaş M. "Kanıt Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği"nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2015; 17(2-3): 21-35.

15. Küçüköğlü S, Bükecik T, Aytekin A, Çeleb A. Acil birimlerde çalışan hemşirelerin adli vakayla ilgili yaklaşımları ve kanıta dayalı uygulamaları. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 2017; 14(1): 1-8.

16. Leach JM, Hofmeyer A, Bobridge A. The impact of research education on student nurse attitude, skill and uptake of evidence-based practice: a descriptive longitudinal survey. *J Clin Nurs* 2015; 25: 194-203.

17. Dikmen Y, Filiz NY, Tanrıkulu F, Yılmaz D, Kuzgun H. Attitudes of intensive care nurses towards evidence-

based nursing. *International Journal of Health Sciences and Research*, 2018; 8(1):138-143.

18. Merih YD, Potur DC, Esencan TY. Doğum sonu kliniklerinde çalışan ebe ve hemşireler kanıta dayalı uygulamaların neresinde? *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 2017; 1(4): 8-14

19. Durmuş M, Gerçek A, Çiftci N. Sağlık çalışanlarının problem çözme becerilerinin kanıta dayalı tutum algıları üzerindeki etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2017; 5(52): 648-661.

20. Yılmaz D, Düzgün F, Dikmen Y. Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2018. DOI: 10.31067/0.2018.91.

21. Ulaş Karaahmetoğlu, G , Kaçan Softa, H . "Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi". *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018: 256-263

22. Kurt AA, İzmirli ÖŞ, Fırat M, İzmirli S. Bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniv Sosyal Bil Derg* 2011; 30: 19-28.

23. Arslan S, Şener KD, Küçük Ö. Pediatri Kliniğinde Çalışan Hemşirelerin Kanıta Dayalı Uygulamalara İlişkin Görüşleri. *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi*. 2015; 3(1): 1-9

24. Mehrdad N, Joolae S, Joolae A, Bahrani N. Nursing faculties' knowledge and attitude on evidence-based practice. *Iranian Journal of Nursing Midwifery Research*, 2012; 17(7): 506-511.

25. Ryan JE. Undergraduate nursing students' attitudes and use of research and evidence-based practice—an integrative literature review. *J Clin Nurs* 2016; 25: 1548-56.

26. Jacobs, S. K., Rosenfeld, P., & Haber, J. "Information literacy as the foundation for evidence-based practice in graduate nursing education: a curriculum-integrated approach." *Journal of Professional Nursing* 2003; 19 (5): 320-328.

27. Ross J. Information literacy for evidence-based practice in perianesthesia nurses: readiness for evidence-based practice. *Journal Perianesth Nurs* 2010; 25(2): 64-70.